

## EDUSKUNNAN VASTAUS 84/2011 vp

### Hallituksen esitys adoptiota koskevan lainsäädännön uudistamiseksi sekä lasten adoptiota koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

#### *Asia*

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä adoptiota koskevan lainsäädännön uudistamiseksi sekä lasten adoptiota koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 47/2011 vp).

#### *Valiokuntakäsittely*

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 9/2011 vp).

#### *Päätös*

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi adoption-

hakijan enimmäisikää koskevan vaatimuksen samoin kuin adoptionhakijan enimmäisikää sekä adoptionhakijan ja adoptoitavan lapsen enimmäisikäeroa koskevien vaatimusten yhtäaikaisen voimassaolon vaikutuksia ja antaa lakivaliokunnalle vuoden 2014 loppuun mennessä selvityksen asiasta.

Eduskunta on

*hyväksynyt hallituksen esityksessä tarkoitettua yleissopimuksen ja*

*hyväksynyt tehtäväksi hallituksen esityksessä tarkoitettua yleissopimuksen 27 artiklan 1 kappaleen mukaisen varauman.*

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

## Laki

### lasten adoptiosta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### 1 §

Lasten adoptiosta Strasbourgissa 27 päivänä marraskuuta 2008 tehdyn eurooppalaisen yleis-

sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

---

## Adoptiolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

**Yleiset säännökset**

1 §

*Adoption tarkoitus*

Adoption tarkoituksena on edistää lapsen parasta vahvistamalla lapsen ja vanhemman suhde adoptoitavan ja adoptionhakijan välille.

2 §

*Lapsen etu*

Kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja muissa toimenpiteissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, miten voidaan parhaiten turvata pysyvä perhe sekä tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapselle, joka ei voi kasvaa omassa perheessään.

2 luku

**Adoption edellytykset**

3 §

*Alaikäisen adoptio*

Alaikäisen lapsen adoptio voidaan vahvistaa, jos sen harkitaan olevan lapsen edun mukaista ja

on selvitetty, että lapsi tulee saamaan hyvän hoidon ja kasvatuksen.

Asiaa ratkaistaessa on otettava huomioon lapsen toivomukset ja mielipide lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla.

4 §

*Täysi-ikäisen adoptio*

Täysi-ikäisen henkilön adoptio voidaan vahvistaa, jos on selvitetty, että adoptoitava on alaikäisenä ollut adoptionhakijan hoidettavana ja kasvatettavana tai että hänen ja hakijan välille on hänen ollessaan alaikäinen muutoin muodostunut vakiintunut lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava suhde.

5 §

*Korvausten maksamisen kieltö*

Adoptiota ei voida vahvistaa, jos adoption johdosta on annettu tai luvattu antaa korvausta taikka jos joku muu kuin adoptionhakija on adoption vahvistamisen varalta suorittanut tai sitoutunut suorittamaan korvausta lapsen elatusta varten.

Sopimus tai sitoumus 1 momentissa tarkoitetun korvauksen suorittamisesta on mitätön.

## 6 §

*Adoptionhakijan vähimmäis- ja enimmäisikä*

Adoptionhakijan tulee olla täyttänyt 25 vuotta. Jos adoptoitava on alaikäinen, hakija ei saa olla 50 vuotta vanhempi.

Adoptio voidaan 1 momentin estämättä vahvistaa, jos hakija on täyttänyt 18 vuotta ja:

1) adoptoitava on hakijan aviopuolison lapsi tai hakijan oma lapsi, joka on aikaisemmin annettu adoptiolapseksi;

2) adoptoitavan ja hakijan välille on muodostunut vakiintunut lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava suhde; tai

3) adoption vahvistamiseen on muutoin lapsen edun kannalta perusteltua syytä.

Alaikäisen adoptio voidaan lisäksi vahvistaa, vaikka hakija on 50 vuotta vanhempi, jos hakija ei ollut täyttänyt 50 vuotta silloin, kun lapsi nimettiin sijoitettavaksi hänen luokseen adoptio-tarkoituksessa.

## 7 §

*Ikäero*

Jos adoptoitava on alaikäinen, adoptoitavan ja adoptionhakijan välisen ikäeron on oltava vähintään 18 vuotta ja se saa olla enintään 45 vuotta.

Adoptio voidaan vahvistaa, vaikka ikäero on 1 momentissa säädettyä pienempi tai suurempi, jos:

1) adoptoitava on hakijan aviopuolison lapsi tai hakijan oma lapsi, joka on aikaisemmin annettu adoptiolapseksi;

2) adoptoitavan ja hakijan välille on muodostunut vakiintunut lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava suhde; tai

3) adoption vahvistamiseen on muutoin lapsen edun kannalta perusteltua syytä.

## 8 §

*Aviopuolisoita koskevat edellytykset*

Aviopuolisot voivat avioliiton aikana adoptoida alaikäisen lapsen vain yhdessä.

Aviopuoliso voi kuitenkin yksin adoptoida aviopuolisonsa lapsen tai oman lapsensa, joka on aikaisemmin annettu adoptiolapseksi.

Aviopuoliso voi lisäksi adoptoida yksin, jos toinen aviopuoliso ei voi sairautensa tai vammansa vuoksi pätevästi ilmaista tahtoaan taikka jos toisen aviopuolison olinpaikka on tuntematon.

## 9 §

*Yhteisadoptio*

Muut kuin aviopuolisot eivät voi adoptoida yhdessä.

## 10 §

*Adoptoitavan suostumus*

Adoptiota ei voida vahvistaa ilman adoptoitavan suostumusta, jos hän on täyttänyt 12 vuotta. Suostumus ei kuitenkaan ole tarpeen, jos adoptoitava ei voi sairautensa tai vammansa vuoksi ilmaista tahtoaan.

Adoptiota ei myöskään voida vahvistaa vastoin 12 vuotta nuoremman lapsen tahtoa, jos lapsi on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

## 11 §

*Vanhempien suostumukset*

Alaikäisen adoptiota ei voida vahvistaa, elleivät hänen vanhempansa ole antaneet siihen suostumustaan.

Adoptio voidaan kuitenkin erittäin poikkeuksellisista syistä vahvistaa, vaikka vanhempi on kieltäytynyt antamasta siihen suostumustaan tai peruuttanut antamansa suostumuksen, jos lapsen etu voimakkaasti puoltaa adoptiota eikä suostumuksen antamisesta kieltäytymiseen tai annetun suostumuksen peruuttamiseen ole riittävää aihetta, kun otetaan huomioon lapsen ja vanhemman välisen yhteydenpidon tiiviys ja heidän välillään vallitsevan suhteen laatu.

Jos vanhempi ei voi sairautensa tai vammansa vuoksi pätevästi ilmaista tahtoaan taikka

vanhemman olinpaikka on tuntematon, adoptio voidaan erittäin poikkeuksellisista syistä vahvistaa, jos lapsen etu voimakkaasti puoltaa adoptiota.

12 §

*Adoption suhde vanhemmuuden vahvistamiseen*

Jos vanhemmuutta ei ole vahvistettu, mutta on aihetta olettaa, että vanhemmuus saatettaisiin myöhemmin vahvistaa, alaikäisen adoptio voidaan vahvistaa vain 11 §:n 3 momentissa säädetyin edellytyksin.

Jos vanhemmuuden vahvistamista koskeva asia on vireillä tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa, alaikäisen adoptiota ei saa vahvistaa ennen kuin vanhemmuuden vahvistamista koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ellei siihen ole 11 §:n 3 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

13 §

*Muut suostumukset*

Jos aviopuoliso aikoo yksin adoptoida oman alaikäisen lapsensa, joka on aikaisemmin annettu adoptiolapseksi, adoptiota ei voida vahvistaa ilman toisen aviopuolison suostumusta.

Jos rekisteröidyssä parisuhteessa tai avoliitossa elävä henkilö aikoo adoptoida alaikäisen lapsen, adoptiota ei voida vahvistaa ilman parisuhteen toisen osapuolen suostumusta.

Jos alaikäisen lapsen kummankaan vanhemman suostumusta adoptioon ei voida saada vanhempien kuoleman vuoksi taikka 11 §:n 3 momentissa tai 12 §:n 1 momentissa mainitusta syystä, adoptiota ei voida vahvistaa, jollei lapsen huoltaja tai muu laillinen edustaja ole antanut siihen suostumustaan.

Adoptio voidaan vahvistaa, vaikka 1—3 momentissa tarkoitettua suostumusta ei ole annettu, jos:

1) se, jonka suostumus adoptioon vaadittaisiin, ei voi sairautensa tai vammansa vuoksi pä-

tevästi ilmaista tahtoaan taikka hänen olinpaikkansa on tuntematon; tai

2) adoption vahvistamiseen on lapsen edun kannalta erittäin painavia syitä.

14 §

*Suostumuksen antaminen*

Vanhemman ja 13 §:ssä mainitun henkilön suostumus adoptioon on annettava sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettulle kunnan määräämälle toimielimelle (*kunnan sosiaalihuollon toimielin*) tai tämän lain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettulle adoptio toimistolle. Ulkomailla suostumus on annettava sille, joka konsulipalvelulain (498/1999) 33 §:n mukaan voi suorittaa julkiselle notaarille kuuluvia tehtäviä, tai tämän lain 67 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Jos suostumuksen antaja ei ole saanut 4 luvussa tarkoitettua adoptioneuvontaa, hänen kanssaan on ennen suostumuksen vastaanottamista järjestettävä neuvottelu, jossa hänelle on annettava 24 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suostumuksen vastaanottamisesta.

15 §

*Harkinta-aika*

Vanhemman suostumusta adoptioon ei saa ottaa vastaan ennen kuin vanhemmalla on ollut mahdollisuus perusteellisesti harkita asiaa eikä aikaisemmin kuin kahdeksan viikon kuluttua lapsen syntymästä.

Äidin suostumuksen saa kuitenkin ottaa vastaan aikaisemmin kuin kahdeksan viikon kuluttua lapsen syntymästä, jos adoptionhakija elää äidin kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa ja adoptoitava lapsi on syntynyt rekisteröidyn parisuhteen aikana annetun, hedelmöityshoidoista annetussa laissa (1237/2006) tarkoitetun hedelmöityshoidon tuloksena.

## 16 §

*Suostumuksen muoto*

Suostumus adoptioon on annettava kirjallisesti. Suostumus on päivättävä ja suostumuksen antajan allekirjoitettava.

## 17 §

*Suostumuksen peruuttaminen*

Suostumus adoptioon voidaan peruuttaa ennen adoption vahvistamista.

## 3 luku

**Adoption oikeusvaikutukset**

## 18 §

*Vanhemmuuden siirtyminen*

Kun adoptio on vahvistettu, adoptiolasta pidetään adoptiovanhempien eikä aikaisempien vanhempien lapsena, jollei erikseen muuta säädetä tai adoption luonteesta muuta johdu.

Jos aviopuoliso on avioliiton aikana tai avioliiton purkaututtua kuoleman johdosta yksin adoptoinut toisen aviopuolison lapsen, lasta pidetään kuitenkin aviopuolisoiden yhteisenä lapsena.

## 19 §

*Elatusvelvollisuudesta vapautuminen*

Kun adoptio on vahvistettu, lapsen aikaisemmat vanhemmat vapautuvat velvollisuudesta vastata lapsen elatuksesta.

Jos aikaisempi vanhempi on ennen adoptiota sopimuksella sitoutunut tai tuomioistuimen päätöksellä velvoitettu suorittamaan elatusapua lapselle, hän vapautuu adoption jälkeen erääntyvien elatusapuerien maksamisesta. Jos elatusapu on vahvistettu suoritettavaksi kertamaksuna, aikaisempi vanhempi vapautuu suorittamasta elatusapua, jos sitä ei ole maksettu ennen adoptiota.

## 20 §

*Adoptiolapsen sukunimi ja kansalaisuus*

Adoptiolapsen sukunimestä säädetään nimilaisissa (694/1985) ja kansalaisuudesta kansalaisuuslaissa (359/2003).

## 4 luku

**Adoptioneuvonta**

## 21 §

*Adoptioneuvonnan pyytäminen*

Lapsen vanhemman, joka aikoo antaa alaikäisen lapsensa adoptiolapseksi, ja henkilön, joka aikoo adoptoida alaikäisen lapsen, on pyydettävä adoptioneuvonnan järjestämistä kotikuntansa sosiaalihuollon toimielimeltä tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston luvan saaneelta adoptiotoimistolta.

## 22 §

*Adoptioneuvonnan antajat*

Adoptioneuvontaa saavat antaa kuntien sosiaalihuollon toimielimet sekä adoptiotoimistot, jotka ovat saaneet Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston luvan harjoittaa adoptioneuvontaa (*adoptioneuvonnan antajat*).

Viranhaltijalla tai työntekijällä, joka huolehtii adoptioneuvonnan antamisesta, on oltava sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 3 §:n mukainen sosiaalityöntekijän ammatillinen kelpoisuus. Hänen on lisäksi oltava perehtynyt adoptioasioihin.

## 23 §

*Adoptioneuvonnan aloittaminen*

Kun lapsen vanhempi, joka aikoo antaa alaikäisen lapsensa adoptiolapseksi, on pyytänyt adoptioneuvonnan järjestämistä, adoptioneuvonnan antajan on nimettävä adoptoitavalle lap-

selle adoptioeuvonnasta vastaava sosiaalityöntekijä (*adoptioeuvonnasta vastaava sosiaalityöntekijä*) sekä aloitettava adoptioeuvonnan antaminen viivytyksettä.

24 §

*Adoptioeuvonnan tehtävät*

Adoptioeuvonnan antajan on kaikissa adoptioon liittyvissä kysymyksissä valvottava lapsen etua sekä neuvottava, autettava ja tuettava lasta, lapsen vanhempia, adoptionhakijoita sekä muita henkilöitä, joiden suostumus adoptioon vaaditaan.

Adoptioeuvonnassa on erityisesti:

1) annettava 1 momentissa mainituille henkilöille tietoa adoption tarkoituksesta, edellytyksistä ja oikeusvaikutuksista;

2) annettava lapsen vanhemmille tietoa niistä sosiaalipalveluista ja taloudellisista tukitoimista, jotka ovat heidän ja lapsen käytettävissä, sekä autettava heitä tekemään asiassa perusteellisesti harkittu ratkaisu;

3) autettava hakijoita arvioimaan valmiuksiinsa adoptiovanhemmiksi ja valmistautumaan adoptiovanhemmuuteen;

4) selvitettävä ja arvioitava, ovatko adoption edellytykset olemassa;

5) selvitettävä, onko edellytyksiä sopia lapsen ja aikaisempien vanhempien välisestä yhteydenpidosta, ja tarvittaessa avustettava sopimuksen tekemisessä;

6) ohjattava tarvittaessa hakijat hakemaan kansainvälistä adoptiopalvelua;

7) ohjattava tarvittaessa hakijat hakemaan adoptiolupaa;

8) huolehdittava tarvittaessa lapsen sijoittamisesta hakijoiden luokse;

9) viivytyksettä lapsen sijoittamisen jälkeen ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla tuetaan ja seurataan sijoituksen onnistumista lapsen etua silmällä pitäen; sekä

10) huolehdittava siitä, että hakijat viivytyksettä hakevat adoption vahvistamista, ja avustettava tarvittaessa hakemuksen tekemisessä.

Jos adoptioeuvontaa antaa adoptiotoimisto, sen on hankittava lapsen ja hakijoiden kotikun-

nan sosiaalihuollon toimielimeltä lausunto heidän olosuhteistaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä adoptioeuvonnan sisälöstä ja toteuttamisesta.

25 §

*Adoptioeuvonta adoption vahvistamisen jälkeen*

Adoptioeuvonnan antajan on tarvittaessa annettava 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa, apua ja tukea myös adoption vahvistamisen jälkeen. Adoptiovanhemmille on lisäksi tarjottava mahdollisuus siihen, että adoptiolapsen ja -perheen erityisen avun ja tuen tarve selvitetään tarvittavassa laajuudessa.

Adoptioeuvonnan antajan on tarvittaessa ohjattava adoptiolapsi ja -perhe sekä lapsen aikaisemmat vanhemmat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sosiaali- tai terveyspalvelujen taikka muun avun ja tuen piiriin.

26 §

*Alaikäisen lapsen mielipiteen selvittäminen*

Adoptioeuvonnasta vastaavan sosiaalityöntekijän on henkilökohtaisesti keskusteltava alaikäisen adoptoitavan kanssa, jos se lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen on mahdollista. Lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla annettava 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettut tiedot sekä ne kyseistä adoptioasiaa koskevat tiedot, joilla voidaan olettaa olevan lapselle merkitystä.

Adoptioeuvonnasta vastaavan sosiaalityöntekijän on pyrittävä selvittämään, miten lapsi suhtautuu adoptioon. Tarvittaessa on pyrittävä selvittämään myös, miten lapsi suhtautuu yhteydenpitoon aikaisempiin vanhempiinsa adoption jälkeen. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille.

Mielipiteen selvittämisen päätyttyä 12 vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus antaa suostumuksensa adoptioon.

## 27 §

*Lapsen sijoittaminen*

Sijoitettaessa lasta adoptiotarkoituksessa adoptionhakijoiden luokse on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:

1) lapsi sijoitetaan niiden hakijoiden luokse, joilla arvioidaan olevan parhaat edellytykset huolehtia hänen hyvästä hoidostaan ja kasvatuksesta;

2) lapsi sijoitetaan perheeseen, jossa hän saa kaksi adoptiovanhempaa, jollei ole lapsen edun kannalta erittäin painavia syitä sijoittaa häntä yhden vanhemman perheeseen;

3) sisarukset sijoitetaan samaan perheeseen, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole lapsen edun vastaista;

4) jos perheessä on ennestään lapsia, näiden tulee olla adoptoitavaa lasta vanhempia;

5) lapsen vanhempien toivomukset adoptio-perheen ominaisuuksista ja olosuhteista otetaan huomioon, jollei niiden huomioon ottaminen ole lapsen edun vastaista.

Lapsen sijoituksesta huolehtii adoptioneuvonnasta vastaava sosiaalityöntekijä yhteistyössä toisen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojeluun perehtyneen työntekijän kanssa.

## 28 §

*Toimenpiteet lapsen sijoituksen epäonnistuttua*

Jos adoptioneuvonnan antaja ennen adoption vahvistamista havaitsee, että lapsen sijoitus adoptionhakijoiden luokse ei ole lapsen edun mukainen, sen on yhteistyössä lastensuojeluviranomaisen kanssa järjestettävä lapselle adoptiotarkoituksessa uusi sijoitus. Jollei se ole mahdollista, adoptioneuvonnan antajan ja lastensuojeluviranomaisen on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin lapsen edun mukaisen hoidon järjestämiseksi lapselle.

Jos adoptoitava lapsi on saapunut vieraasta valtiosta Suomeen, adoptioneuvonnan antajan ja lastensuojeluviranomaisen on huolehdittava 1 momentin mukaisista toimenpiteistä yhdessä 32 §:ssä tarkoitetun palvelunantajan kanssa. Jos lapselle ei voida järjestää uutta sijoitusta eikä hänen etunsa mukaista hoitoa Suomessa, adoptioneuvonnan antajan, lastensuojeluviranomaisen ja palvelunantajan on myös ryhdyttävä toimenpiteisiin lapsen palauttamiseksi valtioon, josta hän on saapunut, jos palauttaminen on lapsen edun mukainen toimenpide.

Sen, joka huolehtii 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, on henkilökohtaisesti keskusteltava asiasta lapsen kanssa, jos se lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen on mahdollista. Lapsen mielipide asiasta on selvitettävä ja otettava huomioon, jos lapsi on täyttänyt 12 vuotta tai on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

## 29 §

*Adoptioneuvonnan keskeyttäminen*

Adoptioneuvonnan antaja voi keskeyttää adoptioneuvonnan antamisen adoptionhakijalle, jos neuvonnassa esille tulleiden seikkojen perusteella on ilmeistä, ettei edellytyksiä adoptioon ole olemassa.

Adoptionhakija saa hakea muutosta 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Adoptionhakija saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Adoptioneuvonnan väliaikaisesta keskeyttämisestä säädetään 49 §:n 3 momentissa.

## 30 §

*Selvitys adoptioneuvonnan antamisesta*

Adoptiolupaa ja adoption vahvistamista koskevan hakemuksen tekemistä varten adoptioneuvonnan antajan on annettava kirjallinen selvitys adoptioneuvonnan antamisesta. Selvityksestä on

käytävä ilmi tarpeelliset tiedot asiaan osallisista ja heidän olosuhteistaan.

Jos alaikäinen lapsi, jolla on asuinpaikka Suomessa, aiotaan antaa adoptiolapseksi hakijalle, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, adoptioneuvonnan antajan on laadittava lapsesta kirjallinen selvitys, josta on käytävä ilmi tarpeelliset tiedot lapsesta ja hänen olosuhteistaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä selvitysten tarkemmasta sisällöstä, voimassaoloajasta ja toimittamisesta.

## 5 luku

### Kansainvälinen adoptiopalvelu

#### 31 §

##### *Kansainvälisen adoptiopalvelun pyytäminen*

Adoptionhakijan, jolla on asuinpaikka Suomessa ja joka aikoo adoptoida alle 18-vuotiaan lapsen, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, on pyydettävä kansainvälistä adoptiopalvelua.

Hakijan, jolle on myönnetty 42 §:ssä tarkoitettu lupa, ei kuitenkaan tarvitse pyytää kansainvälistä adoptiopalvelua.

#### 32 §

##### *Palvelunantajat*

Kansainvälistä adoptiopalvelua saavat antaa ne kuntien sosiaalihuollon toimielimet ja muut yhteisöt, jotka ovat saaneet adoptiolautakunnan luvan tähän toimintaan (*palvelunantajat*).

Palvelunantaja saa toimia yhteistyössä ulkomailla vastaavia tehtäviä hoitavan viranomaisen, järjestön tai muun toimielimen (*ulkomainen palvelunantaja*) kanssa vain, jos yhteistyöhön on 90 §:ssä tarkoitettu lupa.

#### 33 §

##### *Palvelunantajan tehtävät*

Palvelunantajan tehtävänä on avustaa adoptionhakijaa alle 18-vuotiaan lapsen kansainväliseen adoptioon liittyvissä toimenpiteissä sekä

valvoa, että adoptio toteutetaan lapsen edun mukaisesti, kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja lapsen oikeuksia kunnioittaen ja ilman, että kukaan saa siitä oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä.

Palvelunantajan tehtävänä on erityisesti:

1) välittää adoptionhakija, jolla on asuinpaikka Suomessa, sellaiselle alle 18-vuotiaalle lapselle, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, joka tarvitsee adoptiovanhemmat ja jolle ei voida löytää sopivia adoptiovanhempia asuinpaikkavaltiostaan;

2) avustaa adoption vahvistamiseen liittyvissä toimenpiteissä;

3) auttaa adoptiolasta ja tämän huoltajia sekä adoptiolapsen kuoltua tämän jälkeläisiä ja näiden huoltajia saamaan tietoja lapsesta ja hänen alkuperästään siitä valtiosta, josta lapsi on saapunut; sekä

4) tarjota 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja annettaessa tietojen saajalle tarpeellinen tuki ja ohjaus.

Palvelunantaja voi myös välittää adoptionhakijan, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, sellaiselle alle 18-vuotiaalle lapselle, jolla on asuinpaikka Suomessa, joka tarvitsee adoptiovanhemmat ja jolle ei voida löytää sopivia adoptiovanhempia Suomesta.

Palvelunantaja huolehtii lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa tehdyn yleissopimuksen (SopS 29/1997), jäljempänä *Haagin sopimus*, III luvussa tarkoitettuna valtuutettuna toimielimenä niistä sopimuksessa edellytetyistä tehtävistä, jotka lailla tai valtioneuvoston asetuksella on uskottu palvelunantajalle.

Palvelunantajan tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

#### 34 §

##### *Palvelunantajan muut velvollisuudet*

Palvelunantajan on jokaisessa tapauksessa varmistuttava siitä, että 5 §:ssä tarkoitettua korvausta adoption johdosta tai lapsen elatusta varten ei ole annettu tai suoritettu eikä ole luvattu antaa tai sitouduttu suorittamaan.



Jos palvelunantaja ennen adoption vahvistamista havaitsee, että lapsen sijoitus adoptionhakijoiden luokse ei ole lapsen edun mukainen, sen on salassapitosäännösten estämättä otettava yhteyttä adoptioneuvonnan antajaan 28 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

## 35 §

*Palvelumaksu ja kulukorvaus*

Palvelunantaja voi periä maksun kansainvälisestä adoptiopalvelusta sekä korvauksen asiassa aiheutuneista kuluista. Maksua ei saa määrätä palvelunantajalle toiminnan järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia suuremmaksi. Maksusta ja korvattavista kuluista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Palvelunantaja voi vaatia, että maksu ja korvaus kuluista suoritetaan ennakolta tai että niiden suorittamisesta asetetaan hyväksyttävä vakuus. Palvelunantajan on pyynnöstä annettava etukäteen kirjallinen arvio asiassa aiheutuvista maksuista ja kuluista.

Maksuvelvollisuutta ei synny siltä osin kuin asiassa on aiheutunut tarpeettomia maksuja tai kuluja palvelunantajan virheen tai laiminlyönnin vuoksi.

Jos palvelun antaminen keskeytetään ja maksua tai korvausta kuluista on suoritettu ennakolta, palvelunantajan on palautettava suoritukset siltä osin kuin ne kohdistuvat toimenpiteisiin, jotka jäävät keskeyttämisen vuoksi suorittamatta.

## 36 §

*Muutoksenhaku, viivästyskorko ja ulosotto*

Palvelumaksua tai kulukorvausta koskevaan palvelunantajan viranhaltijan tai työntekijän päätökseen saa vaatia oikaisua palvelunantajalta. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa (434/2003).

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa

säädetään. Maksuvelvollinen tai palvelunantaja saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jos palvelumaksun tai kulukorvauksen maksaminen on viivästynyt, sille saadaan periä korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa. Viivästyskorkoon sovelletaan lisäksi korkolain 5, 6, 10 ja 11 §:ää.

Palvelumaksu ja kulukorvaus sekä niille perittävä viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

## 37 §

*Kieltäytyminen kansainvälisen adoptiopalvelun antamisesta*

Palvelunantaja voi kieltäytyä antamasta kansainvälistä adoptiopalvelua adoptionhakijalle tai keskeyttää palvelun antamisen, jos:

1) hakija ei täytä niitä edellytyksiä, joita palvelunantajan kanssa yhteistyössä olevat ulkomaiset palvelunantajat ovat asettaneet; tai

2) hakija on laiminlyönyt 35 §:n mukaisen maksuvelvollisuutensa tai velvollisuutensa asettaa vakuus eikä ole kehotuksesta huolimatta täyttänyt velvollisuuttaan hänelle asetetussa kohtuullisessa määräjassa.

Adoptionhakija saa hakea muutosta 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Adoptionhakija tai palvelunantaja saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Palvelun antamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä säädetään 49 §:n 3 momentissa.

## 38 §

*Pakottavuus*

Sopimusehto, joka poikkeaa 35—37 §:n säännöksistä kansainvälistä adoptiopalvelua käyttävän vahingoksi, on mitätön.

6 luku

**Lupamenettely adoptioasioissa**

39 §

*Lupavaatimus*

Jos adoptionhakijalla tai alle 18-vuotiaalla lapsella taikka molemmilla on asuinpaikka Suomessa, hakija ei saa ottaa lasta luokseen adoptiotarkoituksessa, adoptioeuvonnan antaja ei saa sijoittaa lasta adoptiotarkoituksessa hakijan luokse eikä palvelunantaja saa välittää hakijaa lapselle, ellei hakijalla ole adoptiolupaa.

Adoptiolupaa ei kuitenkaan tarvita, jos sekä hakijalla että lapsella on asuinpaikka Suomessa ja:

1) aviopuoliso aikoo avioliiton aikana tai avioliiton purkaututtua kuoleman johdosta yksin adoptoida toisen aviopuolison lapsen; tai

2) lapsi, joka on tullut hakijan luokse muussa kuin adoptiotarkoituksessa, on ollut vakiintuneesti hakijan hoidettavana ja kasvatettavana.

40 §

*Luvan edellytykset kotimaisessa adoptiossa*

Jos adoptionhakijalla on asuinpaikka Suomessa ja hän aikoo adoptoida lapsen, jolla on asuinpaikka Suomessa, adoptiolupa voidaan myöntää, jos 3 ja 6—9 §:ssä sekä 13 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetty adoption edellytykset täyttyvät ja hakijalle on annettu adoptioeuvontaa.

41 §

*Luvan edellytykset adoptoitaessa vieraasta valtiosta Suomeen palvelunantajan välityksellä*

Jos adoptionhakijalla on asuinpaikka Suomessa ja hän aikoo adoptoida lapsen, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, adoptiolupa voidaan myöntää, jos 3 ja 6—9 §:ssä sekä 13 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetty adoption edellytykset täyttyvät, hakijalle on annettu adoptio-

neuvontaa ja hakija saa kansainvälistä adoptiopalvelua.

42 §

*Luvan edellytykset adoptoitaessa ilman palvelunantajaa vieraasta valtiosta Suomeen*

Jos adoptionhakijalla on asuinpaikka Suomessa ja hän aikoo adoptoida lapsen, jolla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, eikä adoptiota voida toteuttaa palvelunantajan välityksellä, adoptiolupa voidaan myöntää, jos 3 ja 6—9 §:ssä sekä 13 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetty adoption edellytykset täyttyvät ja hakijalle on annettu adoptioeuvontaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa voidaan myöntää vain sellaisen lapsen adoptoimiseen, joka:

1) on hakijan tai hänen aviopuolisonsa lähisukulainen tai hakijan adoptiolapsen aikaisempi lähisukulainen; taikka

2) on tullut hakijan luokse muussa kuin adoptiotarkoituksessa ja ollut vakiintuneesti hakijan hoidettavana ja kasvatettavana.

43 §

*Luvan edellytykset adoptoitaessa Suomesta vieraaseen valtioon*

Jos adoptionhakijalla on asuinpaikka vieraassa valtiossa ja hän aikoo adoptoida lapsen, jolla on asuinpaikka Suomessa, adoptiolupa voidaan myöntää, jos:

1) 2 luvussa säädetty adoption edellytykset täyttyvät ja lapselle on annettu adoptioeuvontaa;

2) hakija on esittänyt asuinpaikkavaltionsa toimivaltaisen viranomaisen tai muun toimivaltaisen toimielimen antaman selvityksen hakijasta ja hänen olosuhteistaan sekä hänen kelpoisuudestaan ja sopivuudestaan adoptiovanhemmaksi;

3) hakija on esittänyt selvityksen siitä, että hänelle sekä lapsen vanhemmille ja muille henkilöille, joiden suostumus adoptioon vaaditaan, on annettu tarvittavaa neuvontaa; ja

4) hakija on esittänyt selvityksen siitä, että lapsella on lupa tai hän saa luvan päästä hakijan asuinpaikkavaltioon ja asua siellä pysyvästi.

## 44 §

*Lupaviranomainen*

Adoptioluvan myöntää adoptionhakijan hakemuksesta adoptiolautakunta.

## 45 §

*Luvan erityinen ehto tai rajoitus*

Luvan myöntäessään adoptiolautakunta voi asettaa adoptiolle erityisen ehdon tai rajoituksen.

## 46 §

*Todistus adoptioluvasta*

Adoptiolautakunnan on annettava todistus myönnetystä adoptioluvasta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä todistuksen sisällöstä ja toimittamisesta.

## 47 §

*Luvan voimassaolo*

Lupa on voimassa määräajan, jota ei voida määrätä kahta vuotta pidemmäksi.

Adoptiolautakunta voi hakemuksesta pidentää luvan voimassaoloaikaa enintään kahdella vuodella kerrallaan saatuaan adoptioneuvonnan antajan ja tarvittaessa palvelunantajan lausunnon asiasta.

Jos lapsi on luvassa mainitussa määräajassa sijoitettu adoptionhakijan luokse adoptiotarkoituksessa, luvan voimassaolo jatkuu, kunnes adoptio on vahvistettu.

Luvan voimassaolo lakkaa, jos lapsi sijoituksen epäonnistumisen vuoksi otetaan pois adoptionhakijan luota.

## 48 §

*Luvan peruuttaminen*

Adoptiolautakunta voi peruuttaa adoptioluvan, jos adoptionhakijan olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen muuttuneet olennaisesti siten, että adoption toteuttaminen luvan mukaisesti ei olisi lapsen edun mukaista. Lupaa ei kuitenkaan voida peruuttaa sen jälkeen, kun adoptio on vahvistettu.

Adoptiolautakunnan päätöksessä olevan virheen korjaamiseen sovelletaan, mitä hallintolain 50—53 §:ssä säädetään.

## 49 §

*Ilmoitusvelvollisuus*

Jos adoptionhakijan olosuhteissa tapahtuu luvan voimassaoloaikana olennainen muutos, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä adoptiolautakunnalle. Adoptiolautakunnan on salassapitosäännösten estämättä viipymättä annettava tieto ilmoituksesta adoptioneuvonnan antajalle ja, jos hakija saa kansainvälistä adoptiopalvelua, lisäksi palvelunantajalle sekä pyydyttävä niiltä tarvittaessa lisäselvitystä olosuhdemuutoksesta.

Adoptioneuvonnan antajan ja palvelunantajan on salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoitettava adoptiolautakunnalle tietoonsa tulleesta hakijan olosuhteiden muutoksesta, joka voi aiheuttaa adoptioluvan peruuttamisen, ja seikasta, joka voi aiheuttaa lautakunnan päätöksen poistamisen hallintolain 50 §:n nojalla. Jos ilmoituksen tekee adoptioneuvonnan antaja ja hakija saa kansainvälistä adoptiopalvelua, adoptiolautakunnan on salassapitosäännösten estämättä viipymättä annettava tieto ilmoituksesta palvelunantajalle.

Kun adoptioneuvonnan antaja tai palvelunantaja on tehnyt 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tai saanut tiedon toisen tekemästä 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta, sen on keskeytettävä adoptioneuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun antaminen, kunnes adoptiolautakunta on tehnyt ilmoituksen johdos-

ta päätöksen. Keskeyttämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tässä pykälässä tarkoitettut asiat on käsiteltävä adoptiolautakunnassa kiireellisinä.

50 §

*Muutoksenhaku*

Adoptionhakija saa hakea muutosta adoptiolautakunnan päätökseen, joka koskee tässä luvussa tarkoitettua asiaa, valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Adoptionhakija tai adoptiolautakunta saa hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

7 luku

**Adoption vahvistaminen**

51 §

*Adoption vahvistaminen*

Adoptio vahvistetaan tuomioistuimen päätöksellä.

Adoption vahvistamista koskeva asia pannaan vireille käräjäoikeudessa adoptionhakijan kirjallisella hakemuksella.

Toimivaltaisesta tuomioistuimesta adoption vahvistamista koskevassa asiassa säädetään oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa.

52 §

*Tuomioistuimelle esitettävä selvitys*

Adoption vahvistamista koskevaan hakemukseen on liitettävä tarpeellinen selvitys siitä, että adoption vahvistamiseen on lain mukaiset edellytykset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen liitettävästä selvityksestä.

53 §

*Selvityksen hankkiminen*

Tuomioistuimen on omasta aloitteestaan määrättävä hankittavaksi kaikki selvitys, joka on tarpeen adoption vahvistamista koskevan asian ratkaisemiseksi.

Tuomioistuimen on tarvittaessa kuultava kaikkia henkilöitä, jotka voivat antaa tietoja adoptiota koskevasta asiasta.

54 §

*Kuuleminen*

Alaikäisen lapsen vanhemmalle sekä huoltajalle ja edunvalvojalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi adoption vahvistamista koskevassa asiassa. Jos lapsen vanhempi on vajaavaltainen, myös hänen huoltajalleen ja edunvalvojalleen on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Jos adoptionhakijan toimintakelpoisuutta on rajoitettu, myös hänen edunvalvojalleen on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Kuuleminen 1 momentin mukaan ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kutsua ei voida antaa kuultavalle tiedoksi tai kuultavan mielipide on jo aikaisemmin luotettavasti selvitetty taikka jos kuulemista on muutoin pidettävä asian ratkaisemisen kannalta tarpeettomana.

Jos lapsen vanhempi on antaessaan suostumuksen adoptioon ilmoittanut, että hän ei tahdo tulla kuulluksi tuomioistuimessa, hänelle ei saa ilman erityistä syytä varata tilaisuutta tulla kuulluksi.

55 §

*Edunvalvojan määrääminen*

Jos alaikäisen adoptoitavan lapsen etu on ristiriidassa tai saattaa joutua ristiriitaan hänen huoltajansa tai edunvalvojansa edun kanssa käsiteltäessä adoption vahvistamista koskevaa asiaa tuomioistuimessa, tuomioistuimen on viran puolesta määrättävä lapselle edunvalvoja valvomaan lapsen etua asiassa.

Tuomioistuimen 1 momentin nojalla määrämällä edunvalvojalla on oikeus saada valtion varoista palkkio ja korvaus kuluistaan noudattaen, mitä oikeusapulain (257/2002) 17 ja 18 §:ssä säädetään avustajan palkkiosta ja korvauksista. Muilta osin edunvalvojaan sovelletaan holhous-toimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä.

## 56 §

*Muutoksenhakuoikeus*

Hakijalla, lapsella sekä henkilöllä, jota 54 §:n 1 momentin mukaan on kuultava, on oikeus hakea muutosta adoption vahvistamista koskevassa asiassa annettuun tuomioistuimen päätökseen.

## 57 §

*Käsittelyn kiireellisyys*

Adoption vahvistamista koskevat asiat on kaikissa oikeusasteissa käsiteltävä kiireellisinä.

## 8 luku

**Adoptiolapsen oikeus pitää yhteyttä aikaisempaan vanhempansa**

## 58 §

*Yhteydenpito-oikeuden vahvistaminen*

Tuomioistuin voi adoption vahvistamisen yhteydessä tai sen jälkeen päättää, että alaikäisellä adoptiolapsella on oikeus tavata aikaisempaa vanhempansa tai pitää häneen muulla tavoin yhteyttä. Yhteydenpito-oikeuden vahvistamisen edellytyksenä on, että aikaisempi vanhempi ja adoptiovanhemmat ovat sopineet yhteydenpidosta eikä ole aihetta olettaa, että yhteydenpito olisi vastoin lapsen etua.

Tuomioistuin voi päätöstä tehdessään pyynnöstä vähäisessä määrin muuttaa tai täsmentää lapsen aikaisemman vanhemman ja adoptiovanhempien sopimia yhteydenpitoa koskevia ehtoja, jos se edistää yhteydenpidon toteuttamista ja on lapsen edun mukaista.

## 59 §

*Vahvistetun yhteydenpito-oikeuden muuttaminen*

Yhteydenpito-oikeutta koskevaa päätöstä voidaan muuttaa tuomioistuimen uudella päätöksellä, jos lapsen aikaisempi vanhempi ja adoptiovanhemmat ovat sopineet vahvistetun yhteydenpito-oikeuden muuttamisesta, jos olosuhteet ovat yhteydenpito-oikeuden vahvistamisen jälkeen muuttuneet tai jos tähän muutoin on aihetta.

## 60 §

*Lapsen mielipiteen huomioon ottaminen*

Yhteydenpitoa koskevaa asiaa ratkaistaessa on otettava huomioon lapsen toivomukset ja mielipide lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla.

## 61 §

*Vireillepano*

Yhteydenpitoa koskeva asia pannaan vireille käräjäoikeudessa kirjallisella hakemuksella, jonka voi tehdä lapsen aikaisempi vanhempi, adoptiovanhempi, lapsen huoltaja tai kunnan sosiaalihuollon toimielin.

Jos yhteydenpitoa koskeva asia saatetaan tuomioistuimen käsiteltäväksi muutoin kuin adoption vahvistamisen yhteydessä, asian käsittelee tuomioistuin, joka oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten mukaan on toimivaltainen tapausoikeutta koskevassa asiassa.

## 62 §

*Kuuleminen*

Lapsen aikaisemmille vanhemmille, adoptiovanhemmille ja lapsen huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

Kuuleminen 1 momentin mukaan ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kutsua ei voida antaa kuultavalle tiedoksi tai kuultavan mielipide on jo ai-

kaisemmin luotettavasti selvitetty taikka jos kuulemista on muutoin pidettävä asian ratkaisemisen kannalta tarpeettomana.

63 §

*Selvityksen hankkiminen, lapsen kuuleminen ja väliaikainen määräys*

Lapsen toivomusten ja mielipiteen sekä muiden yhteydenpitoa koskevan asian ratkaisemiseen vaikuttavien olosuhteiden selvittämiseksi tuomioistuimen on tarvittaessa hankittava selvitys lapsen, hänen aikaisemman vanhempansa ja adoptiovanhemman kotikunnan sosiaalihuollon toimielimeltä. Jos tällaisella henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa, selvitys on hankittava sen kunnan sosiaalihuollon toimielimeltä, jossa henkilö oleskelee.

Lapsen henkilökohtaiseen kuulemiseen tuomioistuimessa, salassa pidettävien tietojen ilmaisemiseen ja väliaikaisen määräyksen antamiseen sovelletaan, mitä niistä tapaamisoikeutta koskevan asian tuomioistuinkäsittelyn osalta lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 15 §:n 2 momentissa, 16 §:n 3 momentissa ja 17 §:ssä säädetään.

64 §

*Päätöksen täytäntöönpano*

Yhteydenpito-oikeutta koskeva päätös pannaan täytäntöön noudattaen, mitä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996) säädetään tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta. Yhteydenpito-oikeutta koskevaa päätöstä täytäntöön pantaessa lasta ei kuitenkaan voida määrätä noudettavaksi.

9 luku

**Kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset**

65 §

*Tuomioistuimen toimivalta*

Adoption vahvistamista koskeva hakemus tutkitaan Suomessa, jos adoptoitavalla tai adoptionhakijalla on täällä asuinpaikka.

Adoption vahvistamista koskeva hakemus voidaan tutkia Suomessa myös, jos:

1) adoptoitava tai hakija on Suomen kansalainen; ja

2) asiaa ei voida saattaa tutkittavaksi siinä valtiossa, jossa adoptoitavalla tai hakijalla on asuin- tai kotipaikka, tai asian vireillepano tällaisessa valtiossa aiheuttaisi kohtuuttomia vaikeuksia.

Kun adoptoitava ja hakijat ovat Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalaisia, adoption vahvistamista koskeva hakemus tutkitaan kuitenkin Suomessa vain, jos jommallakummalla hakijalla on kotipaikka Suomessa.

66 §

*Sovellettava laki*

Menettely adoption vahvistamisessa ja adoption edellytykset määräytyvät Suomen lain mukaan.

67 §

*Suostumuksen antaminen adoptioon vieraassa valtiossa*

Suostumus adoptioon voidaan vieraassa valtiossa antaa myös noudattaen sitä muotoa ja menettelyä, jota kyseisen valtion lain mukaan on noudatettava.

Jos adoptioon vaadittava suostumus puuttuu sen vuoksi, että adoptiota ei ole säännelty siinä valtiossa, jossa suostumus olisi annettava, adoption voidaan vahvistaa, jos tämä selvästi vastaa

sen tahtoa, jonka suostumus adoptioon vaaditaan.

## 68 §

*Ulkomaisen adoption ja adoption purkamisen tunnustaminen*

Vieraassa valtiossa tapahtunut adoptio ja adoption purkaminen tunnustetaan Suomessa siten kuin jäljempänä säädetään.

Vieraassa valtiossa tehty päätös tai muu oikeudellinen toimenpide voidaan katsoa tässä laissa tarkoitetuksi adoption vahvistamiseksi, jos sen olennaisena tarkoituksena on lapsen ja vanhemman välisen suhteen vahvistaminen, vaikka toimenpiteen oikeudelliset vaikutukset kyseisessä valtiossa eivät vastaisi adoption oikeusvaikutuksia Suomen lain mukaan.

## 69 §

*Ulkomaisen adoption tunnustaminen ilman eri vahvistusta*

Vieraassa valtiossa 6 luvussa tarkoitetun adoptioluvan mukaisesti tapahtunut adoptio on ilman eri vahvistusta pätevä Suomessa.

Vieraassa valtiossa tapahtunut adoptio on ilman eri vahvistusta pätevä Suomessa myös:

1) jos kummallakin adoptionhakijalla on adoption ajankohtana ollut asuinpaikka kyseisessä valtiossa ja he ovat asuneet siellä keskeytyksettä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen adoptiota; tai

2) jos adoptio on pätevä siinä valtiossa, jossa hakijoilla on adoption ajankohtana ollut asuinpaikka ja jossa he ovat asuneet keskeytyksettä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen adoptiota.

Jos 2 momentissa tarkoitettuun adoptioon on tullut hakea adoptiolupa, adoptio on kuitenkin pätevä Suomessa vain, jos lupa on myönnetty.

## 70 §

*Ulkomaisen adoption purkamisen tunnustaminen ilman eri vahvistusta*

Vieraassa valtiossa tapahtunut adoption purkaminen on ilman eri vahvistusta pätevä Suomessa, jos:

1) adoptiolapsella ja kummallakin adoptiovanhemmalla on purkamisajankohtana ollut asuinpaikka kyseisessä valtiossa ja he ovat asuneet siellä keskeytyksettä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen adoption purkamista; tai

2) purkaminen on pätevä niissä valtioissa, joissa adoptiolapsella ja adoptiovanhemmilla on purkamisajankohtana ollut asuinpaikka ja joissa he ovat asuneet keskeytyksettä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen adoption purkamista.

## 71 §

*Hovioikeuden selvittävä vahvistamispäätös*

Vaikka adoptio tai sen purkaminen tunnustetaan 69 tai 70 §:n nojalla ilman eri vahvistusta, Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta vahvistaa, että adoptio tai sen purkaminen on pätevä Suomessa.

## 72 §

*Toisessa Pohjoismaassa tehdyn päätöksen tunnustaminen*

Avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän, Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehdyn sopimuksen (SopS 20/1931) mukaisesti Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa tapahtunut adoptio tai adoption purkaminen on 69 ja 70 §:n estämättä ilman eri vahvistusta pätevä Suomessa.

73 §

*Haagin sopimuksen mukaiseksi varmennetun adoption tunnustaminen ja oikeusvaikutukset*

Haagin sopimuksen osapuolena olevassa vieraassa valtiossa vahvistettu ja siellä Haagin sopimuksen mukaiseksi varmennettu adoptio on 69 §:n estämättä ilman eri vahvistusta pätevä Suomessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla adoptiolla on ainakin ne oikeusvaikutukset, joista Haagin sopimuksen 26 artiklan 1 kappaleessa määrätään.

Jos 1 momentissa tarkoitettu adoptio ei ole kyseisen valtion oikeusjärjestyksen mukaan johdannut lapsen ja vanhemman välisen oikeudellisen suhteen lakkaamiseen, Helsingin hovioikeus voi adoptiovanhempien tai lapsen hakemuksesta vahvistaa adoption sellaiseksi adoptioksi, jonka vaikutuksena on lapsen ja hänen aikaisempien vanhempiensa välisen oikeussuhteen lakkaaminen. Edellytyksenä on lisäksi, että Haagin sopimuksen 4 artiklan c ja d kohdassa tarkoitettuja suostumukset on annettu tai annetaan tällaiseen adoptioon.

74 §

*Ulkomaisen adoption vahvistaminen hovioikeuden päätöksellä*

Muu kuin 69, 72 tai 73 §:ssä tarkoitettu vieraassa valtiossa tapahtunut adoptio on pätevä Suomessa vain, jos Helsingin hovioikeus on vahvistanut sen.

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta vahvistaa 1 momentissa tarkoitettua adoption päteväksi, jos adoptoitavalla tai jommallakummalla adoptionhakijalla on adoption ajankohtana ollut asuin- tai kotipaikkansa taikka kansalaisuutensa perusteella sellainen yhteys siihen valtioon, jossa adoptio on tapahtunut, että sen viranomaisilla voidaan katsoa olleen riittävä aihe ottaa asia tutkittavakseen.

Jos adoptio on tapahtunut muulla tavoin kuin viranomaisen päätöksellä, se voidaan vahvistaa päteväksi vain, kun adoptoitavalla tai jommalla-

kummalla hakijalla on ollut 2 momentissa mainittu yhteys siihen valtioon, jossa adoptio on tapahtunut, ja tämä toimenpide on kyseisen valtion lain mukaan pätevä.

Helsingin hovioikeus ei saa vahvistaa tämän pykälän nojalla päteväksi adoptiota, johon olisi tullut hakea adoptiolupa.

75 §

*Ulkomaisen adoption purkamisen vahvistaminen hovioikeuden päätöksellä*

Muu kuin 70 tai 72 §:ssä tarkoitettu vieraassa valtiossa tapahtunut adoption purkaminen on pätevä Suomessa vain, jos Helsingin hovioikeus on vahvistanut sen.

Helsingin hovioikeus voi hakemuksesta vahvistaa 1 momentissa tarkoitettua adoption purkamisen päteväksi, jos adoptiolapsella tai jommallakummalla adoptiovanhemmalla on purkamisajankohtana ollut asuin- tai kotipaikkansa taikka kansalaisuutensa perusteella sellainen yhteys siihen valtioon, jossa adoption purkaminen on tapahtunut, että sen viranomaisilla voidaan katsoa olleen riittävä aihe ottaa asia tutkittavakseen.

Jos adoption purkaminen on tapahtunut muulla tavoin kuin viranomaisen päätöksellä, se voidaan vahvistaa päteväksi vain, kun jollakin asiaan osallisella on ollut 2 momentissa mainittu yhteys siihen valtioon, jossa adoption purkaminen on tapahtunut, ja tämä toimenpide on kyseisen valtion lain mukaan pätevä.

76 §

*Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuus*

Edellä 69 ja 73 §:ssä tarkoitettua adoptiota sekä 70 §:ssä tarkoitettua adoption purkamista ei tule katsoa Suomessa päteväksi eikä Helsingin hovioikeuden tule vahvistaa adoptiota tai sen purkamista 71, 74 tai 75 §:n nojalla päteväksi, jos tämä ottaen erityisesti huomioon lapsen etu johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.



## 77 §

*Suomessa vahvistetun adoption varmentaminen  
Haagin sopimuksen mukaisesti*

Tuomioistuin, joka on vahvistanut adoption, voi hakemuksesta varmentaa, että adoptio on tapahtunut Haagin sopimuksen mukaisesti.

## 78 §

*Selvitys vieraan valtion lain sisällöstä*

Jos vieraan valtion lailla on merkitystä tässä laissa säädetyn asian ratkaisemiselle, on tuomioistuimen tai muun viranomaisen, jollei se tunne vieraan valtion lakia eikä asiaan osallinen esitä siitä selvitystä, pyydettyä adoptiolautakunnalta selvitys vieraan valtion lain sisällöstä.

## 79 §

*Adoptiolautakunnan lausunto*

Edellä 65 §:n 2 momentissa sekä 74 ja 75 §:ssä mainituissa tapauksissa adoptiolautakunnalle on varattava tilaisuus antaa lausuntonsa niistä seikoista, joilla on merkitystä asian ratkaisemiselle, jollei se ole selvästi tarpeetonta.

Tuomioistuin tai muu viranomainen voi pyytää 67—73 ja 77 §:ssä tarkoitetuista asioista adoptiolautakunnan lausunnon.

## 80 §

*Sosiaalihuollon toimielimen lausunto*

Tuomioistuin tai muu viranomainen voi käsitellessään 68—75 §:ssä tarkoitettua asiaa, joka koskee alle 18-vuotiasta lasta, tarvittaessa pyytää lausunnon asiaan osallisen olosuhteista tämän kotikunnan sosiaalihuollon toimielimeltä.

## 81 §

*Pohjoismaisen lastenhuoltoviranomaisen lausunto*

Jos alle 18-vuotias adoptoitava on Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalainen ja hä-

nellä on kotipaikka siinä valtiossa, jonka kansalainen hän on, tuomioistuimen on ennen adoption vahvistamista varattava kyseisen valtion lastenhuoltoviranomaiselle tilaisuus antaa asiaa lausunto.

## 82 §

*Ulkomaisen asiakirjan luotettavuuden varmistaminen*

Helsingin hovioikeudelle 71, 74 tai 75 §:ssä tarkoitettua asian käsittelyä varten esitetyn ulkomaisen asiakirjan on oltava laillistettu tai siihen on liitettävä kyseisen valtion toimivaltaisen viranomaisen todistus sen alkuperästä, jollei Suomi sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämistä muuta johdu tai hovioikeus erityisestä syystä myönnä tästä poikkeusta. Ulkomaisen asiakirjan esittäjän on tarvittaessa huolehdittava esittämänsä asiakirjan kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle sekä sen laillistamisesta.

Hovioikeus voi tarvittaessa pyytää ulkoasiainministeriön, Maahanmuuttoviraston tai poliisiviranomaisen lausunnon 1 momentissa tarkoitettua asiakirjan aitoudesta ja luotettavuudesta.

## 83 §

*Käsittelyn kiireellisyys*

Ulkomaisen adoption ja adoption purkamisen tunnustamista koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisinä.

## 84 §

*Muutoksenhaku*

Muutoksenhausta Helsingin hovioikeuden ratkaisuun säädetään oikeudenkäymiskaaren 30 luvussa.

10 luku

**Adoptioasioiden hallinto**

85 §

*Yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta*

Adoptionevoston ja kansainvälisen adoptiopalvelun yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

86 §

*Adoptiolautakunta*

Erityisenä asiantuntija-, lupa- ja valvontaviranomaisena adoptioasioissa toimii Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa oleva adoptiolautakunta.

Adoptiolautakunta toimii myös:

1) Haagin sopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuna keskusviranomaisena; ja

2) lasten adoptiosta Strasbourgissa 27 päivänä marraskuuta 2008 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen (*Euroopan neuvoston sopimus*) 15 artiklassa tarkoitettuna kansallisena viranomaisena.

Lautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä tarpeellinen määrä muita jäseniä. Viimeksi mainituista jäsenistä kullakin on henkilökohtainen varajäsen.

Valtioneuvosto määrää lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet ja varajäsenet enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jos lautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikauden, sosiaali- ja terveysministeriö määrää hänen tilalleen uuden puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Lautakunnassa on täysistunto, jonka tehtävänä on seurata kehitystä adoptioasioissa sekä tehdä tarvittaessa aloitteita adoptiota koskevista kysymyksissä. Muut toimivaltaansa kuuluvat asiat lautakunta käsittelee jakautuneena jaostoihin.

Lautakunnan kokoonpanosta, jaostoista ja tehtävistä sekä toiminnan muusta järjestämisestä

tä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

87 §

*Lupa adoptiotoimiston ylläpitämiseen ja kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen*

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi hakemuksesta myöntää luvan adoptiotoimiston ylläpitämiseen kuntayhtymälle tai muulle kuntien yhteenliittymälle, Suomessa rekisteröidylle yhdistykselle taikka muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidylle yhdistykselle tai muulle vastaavalle yhteisölle.

Adoptiolautakunta voi hakemuksesta myöntää luvan kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen kunnan sosiaalihuollon toimielimelle, kuntayhtymälle tai muulle kuntien yhteenliittymälle, Suomessa rekisteröidylle yhdistykselle taikka muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa rekisteröidylle yhdistykselle tai muulle vastaavalle yhteisölle.

Lupa adoptiotoimiston ylläpitämiseen tai kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen voidaan myöntää hakijalle, joka toimii ilman taloudellisen voiton tavoittelua ja jonka harkitaan kykenevän antamaan adoptionevontaa tai kansainvälistä adoptiopalvelua ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti ja luotettavasti. Edellytyksenä luvan myöntämiselle on lisäksi, että toiminnan aloittamista voidaan pitää adoptionevoston tai kansainvälisen adoptiopalvelun järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisena.

Hakemukseen liitettävistä selvityksistä ja lupapäätöksen johdosta tehtävästä ilmoituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

88 §

*Lupaehdot*

Lupa adoptiotoimiston ylläpitämiseen tai kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Lupaa myönnettäessä voidaan samalla antaa tarkempia määräyksiä adoptioneuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun harjoittamisesta.

## 89 §

*Luvan peruuttaminen*

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai adoptiolautakunta voi peruuttaa 87 §:n nojalla myöntämänsä luvan, jos adoptioneuvontaa tai kansainvälistä adoptiopalvelua annettaessa ei noudateta voimassa olevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos toiminnassa havaitaan puutteellisuuksia tai epäkohtia eikä niitä ole viraston tai lautakunnan asettamassa määräajassa korjattu tai poistettu.

## 90 §

*Lupa kansainväliseen yhteistyöhön*

Adoptiolautakunta voi hakemuksesta myöntää palvelunantajalle luvan yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa, jos:

- 1) ulkomaisella palvelunantajalla on sijaintivaltiossaan toimivalta hoitaa kansainväliseen adoptioon kuuluvia tehtäviä;
- 2) on esitetty riittävä selvitys siitä, että ulkomainen palvelunantaja hoitaa 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä ammattitaitoisesti, pitkäjänteisesti, luotettavasti, lapsen edun mukaisesti ja kansainvälisessä oikeudessa tunnustettuja lapsen oikeuksia kunnioittaen sekä ilman, että kukaan saa adoptioista oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä; ja
- 3) yhteistyötä voidaan pitää perusteltuna ottaen erityisesti huomioon kansainvälisen adoptioon tarve kyseisessä valtiossa.

Lupa myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Adoptiolautakunta voi peruuttaa luvan, jos ulkomainen palvelunantaja on sijaintivaltiossaan menettänyt toimivaltansa hoitaa kansainväliseen adoptioon kuuluvia tehtäviä tai on syytä epäillä, että se ei hoida niitä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

## 91 §

*Tietojen antaminen*

Adoptioneuvonnan antaja ja palvelunantaja ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia antamaan maksutta sosiaali- ja terveysministeriölle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja adoptiolautakunnalle näiden pyytämät valvontaa tai muiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset.

Palvelunantaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen antamaan maksutta adoptiolautakunnalle tämän pyytämät valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset ulkomaisesta palvelunantajasta. Palvelunantajan on viipymättä ilmoitettava lautakunnalle tietoonsa tulleesta seikasta, joka voi aiheuttaa 90 §:ssä tarkoitettujen luvan peruuttamisen.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ja adoptiolautakunnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa tarvittavat tiedot ja selvitykset.

## 11 luku

**Erinäiset säännökset**

## 92 §

*Asiakirjojen säilyttäminen ja siirtäminen*

Adoptioneuvonnan antajan ja palvelunantajan on säilytettävä adoptioneuvonnan tai kansainvälisen adoptiopalvelun yhteydessä tehdyt tai vastaanotetut adoptiolasta ja hänen aikaisempia vanhempiaan koskevat asiakirjat vähintään 100 vuotta niiden laatimisesta.

Palvelunantaja voi siirtää 1 momentissa tarkoitettujen asiakirjojen adoptioneuvonnan antajan säilytettäväksi, jos adoptioneuvonnan antaja siihen suostuu. Palvelunantajan on asiakirjoja siirrettäessä pidettävä luetteloa siitä, minne asiakirjat on siirretty.

Jos adoptiotoimisto tai palvelunantaja lopettaa tässä laissa tarkoitettujen toimintansa, 1 momentissa tarkoitettujen asiakirjat on siirrettävä sen kunnan sosiaalihuollon toimielimen säilytettäväksi, jolle Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto antaa tehtäväksi ottaa vastaan asiakirjat.

93 §

*Oikeus tietojen saamiseen*

Adoptiolapsella ja hänen huoltajallaan sekä adoptiolapsen kuoltua hänen jälkeläisellään ja tämän huoltajalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta tietoja 92 §:ssä tarkoitetuista asiakirjoista niiden säilyttäjältä. Tietoja annettaessa on tietojen saajalle tarjottava tarpeellinen tuki ja ohjaus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen antamisesta voidaan kieltäytyä, jos on perusteltua syytä olettaa, että tietojen antamisesta aiheutuu vaaraa adoptiolapsen tai muun tietoja pyytävän terveydelle tai kehitykselle, taikka jos tietojen antaminen olisi muutoin selvästi vastoin hänen etuaan tai muuta yksityistä etua.

Jos aikaisemman vanhemman henkilöllisyys tiedetään, tieto siitä on 2 momentin estämättä aina annettava:

1) 12 vuotta täyttäneelle adoptiolapselle ja adoptiolapsen kuoltua tämän 12 vuotta täyttäneelle jälkeläiselle; sekä

2) alaikäisen adoptiolapsen huoltajalle ja adoptiolapsen kuoltua tämän alaikäisen jälkeläisen huoltajalle.

Tietojensaantioikeutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

94 §

*Tietopyynnön käsittely*

Jos adoptiolautakunnalle toimitetaan Euroopan neuvoston sopimuksen 15 artiklassa tarkoi-

tettu tietopyyntö, lautakunnan tulee pyytää asiassa selvitystä siltä kunnan sosiaalihuollon toimielimeltä, joka lautakunnan arvion mukaan parhaiten kykenee hankkimaan pyydyt tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tietopyynnön käsittelystä.

95 §

*Adoptoitavan lapsen edustaminen*

Kun adoptioneuvonnan antaja tai ulkomainen palvelunantaja on sijoittanut lapsen adoptionhakijan luokse adoptiotarkoituksessa, adoptionhakijalla on sijoituksen aikana oikeus huoltajan sijasta päättää lapsen olinpaikasta, hänen hoidostaan, kasvatuksesta, valvonnastaan ja muusta huolenpidostaan sekä hänelle tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta. Adoptionhakijalla on lisäksi oikeus edustaa lasta muissakin tämän henkilöä koskevissa kiireellisissä asioissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta käyttävään adoptionhakijaan sovelletaan, mitä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 4 §:n 2 momentissa ja 5 §:ssä säädetään huoltajasta.

96 §

*Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain soveltaminen*

Adoptioneuvonnan ja kansainvälisen adoptiopalvelun asiakkaaseen sovelletaan, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu. Mitä mainitussa laissa säädetään sosiaalihuollon viranomaisesta, koskee myös adoptiolautakuntaa sen käsitellessä tämän lain 6 luvussa tai 94 §:ssä tarkoitettua asiaa.

97 §

*Virkavastuu*

Adoptiotoimiston ja palvelunantajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä

hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

## 12 luku

### **Voimaantulo ja siirtymäsäännökset**

#### 98 §

##### *Lain voimaantulo ja kumottavat säännökset*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 86 §:n 2 momentin 2 kohta ja 94 § tulevat kuitenkin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan lapseksiottamisesta annettu laki (153/1985).

#### 99 §

##### *Ennen vuotta 1980 tapahtuneet adoptiot*

Jos tuomioistuin on ennen 1 päivää tammikuuta 1980 antanut suostumuksen ottolapsen ottamiseen, adoptioon sovelletaan silloin voimassa olleita säännöksiä, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Adoptiota ei voi purkaa tuomioistuimen päätöksellä silloinkaan, kun se on tapahtunut ennen 1 päivää tammikuuta 1980.

Jos tuomioistuin on ennen 1 päivää tammikuuta 1980 antanut suostumuksen ottolapsen ottamiseen, tuomioistuimen on adoptiolapsen hakemuksesta vahvistettava, että adoptioon sovelletaan tämän lain säännöksiä. Asia tutkitaan käräjäoikeudessa, joka oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten mukaan olisi toimivaltainen adoption vahvistamista koskevassa asiassa.

#### 100 §

##### *Perintöoikeus ennen vuotta 1980 tapahtuneissa adoptioissa*

Jos tuomioistuin on ennen 1 päivää tammikuuta 1980 antanut suostumuksen ottolapsen ottamiseen, adoptiolapsen ja tämän jälkeläisten perintöoikeuteen sekä oikeuteen periä adoptio-

lapsi ja tämän jälkeläiset, sovelletaan suostumusta annettaessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos tuomioistuin on lapseksiottamisesta annetun lain 56 §:n 3 momentin nojalla vahvistanut, että ottolapsisuhteeseen sovelletaan mainitun lain säännöksiä, tai tämän lain 99 §:n 3 momentin nojalla vahvistanut, että adoptioon sovelletaan tämän lain säännöksiä. Jos perittävä kuitenkin on kuollut ennen tuomioistuimen päätöksen antamista, oikeus perittävän jäämistöön määräytyy 1 momentissa tarkoitettua suostumusta annettaessa voimassa olleiden säännösten mukaan, jollei 3 momentista muuta johdu.

Jos perittävä on kuollut tämän lain tultua voimaan, suostumusta annettaessa voimassa olleiden säännösten asemesta sovelletaan 1 momentista poiketen tämän lain säännöksiä, vaikka tuomioistuin on antanut suostumuksen ottolapsen ottamiseen ennen 1 päivää tammikuuta 1980:

1) ratkaistaessa, kenellä on oikeus adoptiolapselta tai tämän jälkeläiseltä jääneeseen perintöön; sekä

2) adoptiolapsen ja tämän jälkeläisten oikeuteen saada perintöä adoptiovanhemmilta ja näiden sukulaisilta.

#### 101 §

##### *Siirtymäsäännökset*

1. Adoptioon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos lapsi on sijoitettu lapseksiottajan luokse lapseksiottamisen tarkoituksessa ennen tämän lain voimaantuloa taikka jos lapseksiottamista koskeva asia on ennen tämän lain voimaantuloa tullut vireille Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnassa (*lapseksiottamisasioiden lautakunta*) tai tuomioistuimessa.

2. Jos lapseksiottajalla on tämän lain voimaan tullessa voimassa lapseksiottamisesta annetun lain 25 §:ssä tarkoitettu lupa kansainväliseen lapseksiottamiseen, luvan voimassaoloaika voidaan tämän lain tultua voimaan hakemuksesta yhden kerran pidentää. Tällaiseen hakemukseen ja sen johdosta myönnetyn luvan mukaisesti tapahtuvaan adoptioon sovelletaan

tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3. Adoptioon, johon 1 tai 2 momentin nojalla sovelletaan aikaisempaa lakia, sovelletaan kuitenkin tämän lain 33 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohtaa sekä 93 §:ää. Siihen sovelletaan myös tämän lain 25 §:ää, jos adoptio vahvistetaan tämän lain tultua voimaan.

4. Tämän lain 39 §:ää ei sovelleta kotimaiseen adoptioon, jos adoptionhakijalle on alettu antaa ottolapsineuvontaa ennen tämän lain voimaantuloa. Tässä momentissa tarkoitettussa asiassa sovelletaan 30 §:n sijasta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ottolapsineuvonnan antamista koskevasta todistuksesta.

5. Lapseksiottamisasioiden lautakunnassa tämän lain voimaan tullessa vireillä olleet asiat siirtyvät tämän lain tultua voimaan adoptiolautakunnan käsiteltäviksi. Kun adoptiolautakunta antaa lupapäätöksensä tämän lain tultua voimaan, sovelletaan 1 ja 2 momentin estämättä 48—50 §:ää.

6. Vieraassa valtiossa ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneen lapseksiottamisen ja lapseksiottamisen purkamisen tunnustamiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Sama koskee sellaisen lapseksiottamisen tunnustamista, johon 1 tai 2 momentin nojalla sovelletaan aikaisempaa lakia. Helsingin hovioikeuden tunnustamisasiassa antamaan ratkaisuun saadaan kuitenkin hakea muutosta siten kuin 84 §:ssä säädetään, jos ratkaisu annetaan tämän lain tultua voimaan.

7. Ottolapsineuvonnan tai kansainvälisen lapseksiottamispalvelun järjestämistä koskeva lupa-asia tai muu asia, joka on tullut sosiaali- ja terveysministeriössä vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään loppuun noudattaen

tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8. Jos sosiaali- ja terveysministeriö on lapseksiottamisesta annetun lain nojalla myöntänyt luvan ottolapsitoimiston ylläpitämiseen tai kansainväliseen lapseksiottamispalvelun antamiseen, luvan saaja saa sen nojalla ylläpitää tässä laissa tarkoitettua adoptiotoimistoa tai antaa kansainvälistä adoptiopalvelua lupaa myönnettäessä asetetun määräajan, jollei lupaa 89 §:n mukaisesti peruuteta.

9. Jos lapseksiottamisasioiden lautakunta on lapseksiottamisesta annetun lain nojalla hyväksynyt ulkomaisen palvelunantajan, hyväksymistä hakeneella suomalaisella palvelunantajalla katsotaan olevan tässä laissa tarkoitettu lupa yhteistyöhön kyseisen ulkomaisen palvelunantajan kanssa hyväksymispäätöksessä asetetun määräajan, jollei lupaa 90 §:n 3 momentin mukaisesti peruuteta.

#### 102 §

##### *Viittaukset aikaisempaan lakiin*

Jos laissa tai asetuksessa viitataan lainkohtaan, jonka tilalle on tullut tämän lain säännös, tämän lain tultua voimaan noudatetaan tämän lain vastaavaa säännöstä.

Lain tai asetuksen säännös lapseksiottamisasioiden lautakunnasta koskee tämän lain tultua voimaan adoptiolautakuntaa.

#### 103 §

##### *Valtuutus täytäntöönpanotoimiin*

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

## Laki

### avioliittolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* avioliittolain (234/1929) 8 §, sellaisena kuin se on laissa 411/1987, ja  
*lisätään* lakiin uusi 9 a § seuraavasti:

2 luku

#### Avioliiton esteet

9 a §

Mitä 7 ja 9 §:ssä säädetään, sovelletaan myös, kun sukulaisuussuhde on syntynyt adoption seurauksena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos avioliittoon vihkiminen toimitetaan avioliiton esteiden tutkinnasta ennen tämän lain voimaantuloa annetun todistuksen perusteella, avioliiton esteisiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

## Laki

### rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 2 § seuraavasti:

2 §

Parisuhdetta ei saa rekisteröidä, jos:

- 1) suhteen osapuoli on jo rekisteröidyssä parisuhteessa tai avioliitossa; tai
- 2) suhteen osapuolet ovat toisiinsa nähden sellaisessa sukulaisuussuhteessa, joka avioliittolain (234/1929) 7, 9 tai 9 a §:n mukaan on avioliiton este.

Oikeusministeriö voi myöntää luvan parisuhteen rekisteröintiin sukulaisuuteen perustuvasta rekisteröinnin esteestä huolimatta soveltaen vas-

taavasti, mitä luvan myöntämisestä säädetään avioliittolain 9 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos parisuhteen rekisteröinti toimitetaan rekisteröinnin esteiden tutkinnasta ennen tämän lain voimaantuloa annetun todistuksen perusteella, rekisteröinnin esteisiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

## Laki

### Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) 2 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1263/2010, ja  
*lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1068/2009, uusi 2 momentti seuraavasti:

2 § <i>Tehtävät</i>	3 § <i>Lautakunnat</i>
Viraston tehtävänä on huolehtia: ----- 2) raskauden keskeyttämistä, steriloinnista, hedelmöityshoitoja, adoptiota, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellistä käyttöä sekä lääketieteellistä tutkimusta koskevassa lainsäädännössä sille säädetyistä tehtävistä; sekä -----	----- Adoptiolaisissa ( / ) säädetään virastossa olevasta adoptiolautakunnasta. ----- Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

## Laki

### hallinto-oikeuslain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* hallinto-oikeuslain (430/1999) 8 §:n 2 momentin 1 kohta ja  
*lisätään* 7 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 699/2005 ja 422/2007, uusi 1 a kohta, seuraavasti:

7 § <i>Asiantuntijajäsenet</i>	
Hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuu asiantuntijajäsen: ----- 1 a) adoptiolaisissa ( / ) tarkoitetussa asiassa, joka koskee adoptioneuvonnan keskeyttämistä, kansainvälisen adoptiopalvelun antamisesta kieltäytymistä tai palvelun keskeyttä-	mista, adoptiolupaa taikka oikeutta tietojen saamiseen adoptioasiakirjoista; ----- 8 § <i>Asiantuntijajäsenten kelpoisuus ja määrääminen</i> ----- Asiantuntijan ja varajäsenen tulee olla: 1) 7 §:n 1 momentin 1 ja 1 a kohdassa tarkoitetuissa asioissa tehtävään soveltuvan ylemmän



korkeakoulututkinnon suorittaneita, lastensuojeluun perehtyneitä henkilöitä;

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20\_\_\_\_\_ .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tullessa asiassa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja asioita käsittelemään määrätyt asiantuntijajäsenet osallistuvat tämän lain tultua voimaan ilman eri määräystä myös mainitun momentin 1 a kohdassa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn.

## Laki

### rikosrekisterilain 4 a ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 a §:n 1 momentin 5 kohta laissa 1093/1999 ja 6 §:n 1 momentti laissa 955/2011, sekä

*lisätään* 4 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1093/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

#### 4 a §

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee:

5) lapsen huostaanottoa tai adoptiota.

Mitä tässä pykälässä säädetään viranomaisesta, koskee myös adoptiolaissa ( / ) tarkoitettua adoptiotoimistoa.

#### 6 §

Yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä viisumia, työlupaa, oleskelulupaa tai muuta niihin verrattavaa syytä varten. Lisäksi yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä esitettäväksi vieraan valtion viranomaiselle tai muulle toimielimelle adoptiota varten.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20\_\_\_\_\_ .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

## Laki

### rikoslain 22 ja 25 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan rikoslain (39/1889) 22 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 373/2009, ja  
lisätään 25 lukuun uusi 3 b ja 3 c § seuraavasti:

#### 22 luku

#### Sikiön, alkion ja perimän loukkaamisesta

##### 6 §

##### *Lapsen identiteetin loukkaaminen*

Joka laiminlyö noudattaa

1) hedelmöityshoitolain 12 §:n 2 tai 3 momentin tai 14 §:n säännöksiä luovuttajan tunnuksen käyttämisestä, sisällöstä, merkitsemisestä tai ilmoittamisesta,

2) hedelmöityshoitolain 18 §:n säännöksiä tietojen ilmoittamisesta luovutusrekisteriin,

3) hedelmöityshoitolain 10 §:n 2 momentin taikka 28 tai 30 §:n säännöksiä tietojen ja asiakirjojen antamisesta, siirtämisestä, tallettamisesta tai säilyttämisestä taikka

4) adoptiolain ( / ) 92 tai 93 §:n säännöksiä asiakirjojen säilyttämisestä tai siirtämisestä taikka tietojen antamisesta

siten, että teko on omiaan vaarantamaan lapsen oikeuden saada selville syntyperänsä, on tuomittava *lapsen identiteetin loukkaamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

#### 25 luku

#### Vapauteen kohdistuvista rikoksista

##### 3 b §

##### *Laiton adoptiosuostumuksen hankkiminen*

Joka

1) lupaamalla tai antamalla korvauksen taikka

2) erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä

saa toisen antamaan adoptiolain 10 §:n 1 momentissa, 11 §:n 1 momentissa tai 13 §:n 3 momentissa tarkoitetun suostumuksen kahdeksaatoista vuotta nuoremman lapsen adoptioon, on tuomittava *laittomasta adoptiosuostumuksen hankkimisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

##### 3 c §

##### *Laiton adoptionvälitys*

Jos joku muu kuin lapsen huoltaja taikka muu kuin adoptiolain 22 §:ssä tarkoitettu adoptionevonnan antaja tai 32 §:ssä tarkoitettu palvelunantaja sijoittaa kahdeksaatoista vuotta nuoremman lapsen adoptiotarkoituksessa yksityiskodissa kasvatettavaksi tai muulla tavalla järjestää toiselle mahdollisuuden adoptoida lapsi, hänet on tuomittava *laittomasta adoptionvälityksestä* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Laittomasta adoptionvälityksestä on tuomittava myös se, joka julkisesti tai muuten yleisön keskuuteen levittää tarjouksen antaa lapsi adoptoitavaksi tai ottaa lapsi luokseen adoptiotarkoituksessa.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta  
20 \_\_\_\_\_ .

## Laki

### väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 13 ja 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 10 kohta ja 38 § seuraavasti:

#### 13 §

##### *Henkilöstä järjestelmään talletettavat tiedot*

Väestötietojärjestelmään talletetaan rekisteröinnin kohteena olevasta henkilöstä seuraavat tiedot:

-----  
10) vahvistettua adoptiota koskevat tiedot;  
-----

#### 38 §

##### *Adoptiota koskevan tiedon luovuttamisen rajoitukset*

Väestötietojärjestelmään talletettuja tietoja adoptiosta ja siitä, kuka on adoptiolapsen aikaisempi vanhempi, voidaan luovuttaa vain:

1) 15 vuotta täyttäneelle adoptiolapselle ja adoptiolapsen kuoltua tämän 15 vuotta täyttäneelle jälkeläiselle;

2) alaikäisen adoptiolapsen huoltajalle ja adoptiolapsen kuoltua tämän alaikäisen jälkeläisen huoltajalle;

3) sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen käsittelyyn perustuu lain tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn edellä mainittujen henkilöiden oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen;

4) virallisen tilaston laatimista varten;

5) historiallisen tai tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten; sekä

6) yksilöidyssä asiassa tietoja pyytävälle henkilölle, yritykselle tai yhteisölle, joka välttämättä tarvitsee tiedot adoptiolapsen yksilöintiä taikka hänen henkilö- ja perheoikeudellisen asemansa tai toimintakelpoisuutensa selvittämistä varten.

-----  
Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20\_\_\_\_.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

-----  
Helsingissä 7 päivänä joulukuuta 2011  
-----